

Česká informační agentura životního prostředí vydala novou Zprávu o životním prostředí ČR 2022

29.11.2023 - | Česká informační agentura životního prostředí

Ze závěrů Zprávy o životním prostředí, která hodnotí stav a vývoj životního prostředí včetně socio-ekonomických souvislostí na základě nejnovějších dostupných dat vyplývá, že stav životního prostředí Česka, zejména v oblastech ovzduší, vod a lesů, není stále vyhovující i přes mírné pozitivní změny v posledních letech. Stav životního prostředí ovlivňují kromě sektorů národního hospodářství i domácnosti a projevy změny klimatu. Intenzivní využívání přírodních zdrojů vytváří tlak na ekosystémy a biodiverzitu.

Pokrok Česka směrem k plnění dekarbonizačních cílů a ve směřování ke klimatické neutralitě dle Zelené dohody pro Evropu a evropské legislativy je zatím malý. Průběžné plnění cílů je ovlivněno vývojem v oblasti využití území a lesnictví a také situací v energetice a dopravě. **Lesy Česka jsou nadále postiženy kůrovcovou kalamitou** a neplní tak svoji roli při ukládání uhlíku. Nepříznivý vývoj v oblasti mitigace změny klimatu byl také ovlivněn tím, že do rozhodování o opatřeních na ochranu životního prostředí a klimatu zasáhl válečný konflikt na Ukrajině a energetická krize, která měla ekonomický dopad na obyvatelstvo.

Rok 2022 byl pátý nejteplejší od roku 1961 s nadprůměrně teplým létem. Vysoké teploty a plošně nevyrovnané srážky vedly k rozvoji klimatického, půdního a hydrologického sucha na značné části území Česka. **Sucho vedlo ke zvýšenému nebezpečí požárů**, index nebezpečí požárů ve vegetačním období byl druhý nejvyšší od roku 2000. V červenci 2022 vznikl v národním parku České Švýcarsko požár, který byl největším požárem vegetace v historii Česka.

V lesích lze pozorovat **postupné snižování intenzity kůrovcové kalamity**. Od jejího počátku v roce 2015 došlo v roce 2022 podruhé za sebou ke snížení celkové těžby dřeva a rozsah těžby se tak vrátil přibližně na úroveň roku 2018. **Nicméně, podíl nahodilé (kalamitní) těžby na celkové těžbě je stále velmi vysoký.** Další vývoj kalamity bude záviset na průběhu počasí a na úspěšnosti ochranných opatření.

Přestože meziročně došlo k mírnému nárůstu plochy přírodních biotopů, **pokračuje pokles početnosti ptačích populací**, které jsou hlavním indikátorem biodiverzity lesní a zemědělské krajiny. **Nadále se snižuje rozloha zemědělské (zejména orné) půdy a zvyšuje se rozloha zastavěných ploch.** Půda je vzhledem k intenzivnímu hospodaření, nízké heterogenitě zemědělské krajiny a vysokému stupni zornění ohrožena degradací.

Kvalita povrchových vod se od roku 2000 výrazně zlepšila, avšak **v krátkodobém trendu stagnuje** a nedaří se dále snižovat míru znečištění. **Kvalita vody je i nadále hodnocena na většině úseků vodních toků III. třídou (znečištěná voda).** Za období let 2000–2022 se ve vodních tocích podařilo nejvíce zredukovat obsah amoniakálního dusíku a obsah celkového fosforu, a to díky výstavbě nových čistíren odpadních vod a technologicky lepšímu čištění odpadních vod vypouštěných z bodových zdrojů.

Emise do ovzduší klesají, ve struktuře emisí se zvyšuje význam malých a mobilních zdrojů znečišťování ovzduší. Přetrvávajícím problémem je **vysoký podíl emisí do ovzduší pocházejících**

ze spotřeby paliv v domácnostech. Je to způsobeno zejména lokálním vytápěním tuhými palivy. Podíl obyvatel zasažených nadlimitními koncentracemi znečišťujících látek v ovzduší se dlouhodobě snižuje u většiny sledovaných látek s mírnými meziročními výkyvy a vzhledem ke stávajícím limitům je již většinou minimální, ovšem **s přihlédnutím k limitům stanoveným WHO je riziko ohrožení obyvatel vlivem znečištění ovzduší stále významné.**

V energetice směřuje vývoj spotřeby primárních energetických zdrojů u většiny paliv ke stanoveným cílům, **postupně pokračuje odklon od pevných fosilních paliv a zvyšuje se podíl obnovitelných zdrojů.** V roce 2022 však v důsledku omezené dostupnosti zemního plynu a výrazného zvýšení jeho ceny klesla výroba elektřiny z tohoto zdroje, který byl nahrazen domácím hnědým uhlím. **Stále přetrvává exportní charakter trhu s elektřinou.**

Spotřeba energie v dopravě stoupá. Více než 90 % energie spotřebované v dopravě pochází z fosilních zdrojů a dekarbonizace v tomto sektoru probíhá velmi pomalu. Postupná obměna a modernizace vozového parku vedou k poklesu emisí základních znečišťujících látek z dopravy. **Využití alternativních paliv a pohonů v dopravě roste,** meziročně se výrazně zvýšil počet registrací bateriových elektrických osobních automobilů. **Podíl elektrických vozidel na celkové velikosti vozového parku osobních automobilů však zůstává velmi nízký.**

Pozitivní pro přechod na oběhové hospodářství je, že **v celkovém nakládání s odpady stále dominuje jejich využití, především materiálové,** což je v souladu s platnou hierarchií způsobů nakládání s odpady. V oblasti nakládání s komunálními odpady je hlavním cílem výrazně omezovat skládkování ve prospěch zejména jejich materiálového využití, přesto je však **nadále významná část komunálních odpadů ukládána na skládkách.**

Ochrana životního prostředí včetně řešení změny klimatu je **dlouhodobě finančně zajišťována jak z národních, tak i z evropských zdrojů prostřednictvím operačních programů.** Mezi ně patří zejména Operační program Životní prostředí, Program rozvoje venkova, a od roku 2021 také Modernizační fond a Nástroj pro oživení a odolnost určený pro realizaci Národního plánu obnovy. Příkladem úspěšného financování opatření na ochranu životního prostředí je realizace programů Nová zelená úsporám, Dešťovka a kotlíkové dotace.

Zpráva o životním prostředí 2022 letos vychází ve zkrácené verzi (v podrobném znění je zpracována jednou za dva roky). Vizualizovaná data pro indikátory Zprávy o životním prostředí v interaktivní podobě jsou k dispozici na webovém portále Envirometr.

<https://www.cenia.cz/2023/11/29/ceska-informacni-agentura-zivotniho-prostredi-vydala-novou-zpravu-o-zivotnim-prostredi-cr-2022>